

7. Бассегода Н. Антонио Гауди / Пер. с исп. М. Гарсиа Ордоньес; [Вступ. ст. В.Л. Хайта]. М.: Стройиздат, 1986. – 206 с.
8. Барселона: город Гауди: [альбом] / текст Лацер Мойш; фот. Пере Вивас и др. – Menorca: Triangle postals, 1999. – 127 с.

УДК 72.038.42

*Маслова С.А.,
старший викладач
Слободяник О., Чеснокова Т,
студенти 2-го курсу
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ МІНІМАЛІЗМУ В АРХІТЕКТУРІ

В статті представлені композиційні особливості мінімалізму в архітектурі. Розглядаються історія виникнення стилю, його характерні риси та головні представники.

Ключові слова: архітектура, мінімалізм, композиція, функціональність.

Виклад основного матеріалу. Для того щоб об'єднати всі різноманітні вимоги, що пред'являються до архітектурних творів, в цілісний організм – будівлю, комплекс будівель, місто, надати їм необхідну емоційну виразність, архітектор повинен володіти майстерністю композиції.

Композицією (від лат. Compositio – складання, з'єднання, зв'язування) називають побудову художнього твору, яка обумовлена його змістом і призначенням і багато в чому визначає його сприйняття. Композиція – це найважливіший організуючий елемент будь-якої художньої форми, що надає твору єдність і цілісність.

Архітектурною композицією називають певне закономірне розташування і поєднання всіх зовнішніх і внутрішніх елементів будівлі, гармонійно узгоджених між собою, які утворюють єдине ціле. Закономірне розташування декількох або багатьох будівель в поєднанні їх із зовнішнім простором також складають ще більш складну композицію – ансамбль.

Таким чином, в широкому сенсі під композицією розуміється художня структура архітектурного твору, художньо виразна система форм, що впливають з конкретного змісту і розкривають певний ідейно-художній задум. Без знання і правильного використання принципів композиції неможливо виявлення ідеї твору.

Архітектурна композиція будується на закономірностях мистецтва і науки, визначаючись в кожному випадку конкретними функціональними, естетичними і техніко-економічними вимогами. Формула – будувати зручно, міцно, економічно і красиво, що виражає завдання архітектури, визначає і основи архітектурної композиції, яка таким чином є втіленням єдності форми і змісту. Метою архітектурної композиції і є досягнення цієї єдності.

Композиційні особливості мінімалізму в архітектурі

Мінімалізм (від лат. *Minimus* – найменший) – напрям в архітектурі XX–XXI століть. Естетична тактика організації численних необхідних компонентів будівлі, щоб створити враження крайньої простоти і чіткої функціональності.

Історичні передумови виникнення мінімалізму

Історія напрямку починається в XX столітті. Кілька століть основним стилем, в якому конструювалися і зводилися житлові будинки, державні будівлі і храми культури, залишався історизм – це стилі епохи готики, бароко, а також їх різні комбінації.

Протягом всієї історії архітектури періодично виявлялася тенденція до спрощення і мінімізації форм, (геометризації). Це було обумовлене функціональною і конструктивною необхідністю при будівництві будівель. Потреба в спрощенні форми завжди синтетично була присутня в проектному рішенні будь-якої архітектурної форми. В розвитку науково-технічного прогресу функціональний і конструктивний чинники в архітектурному проектуванні поступово відходили на другий план. Поява нових технологій і матеріалів розширила архітектурні можливості і естетично збагатила вигляд будівель. Поряд з цим естетика мінімізації форми аж ніяк не зникла, а навпаки, сформувалася і твердо зміцнилася в архітектурі. Дана тенденція в архітектурі придбала естетичні якості, які стали впливати на подальший розвиток сучасного архітектурного формоутворення.

Темп життя стрімко змінюється, світ переживає бум промислового виробництва. Після першої світової війни Європа остаточно відмовляється від модерну, який здається надмірно декоративним і буржуазним, а тому асоціюється зі смаками тих, хто привів світ до катастрофи. Змінюються ідеали і настрої суспільства, на зміну романтиці приходять функціоналізм, починають цінувати властивості предмета, а не його естетичні якості. Молода архітектура простих ясних форм здається житлом майбутнього.

Основний вплив на виникнення мінімалізму надали японська архітектура і дизайн, Східна культура принесла до країн Заходу прості

форми, вільні простори і максимальну функціональність кожного предмета.

Бум мінімалізму в багатьох країнах почався в середині шістдесятих років минулого століття. Мінімалістський дизайн 60-х років став реакцією на пересичення еkleктикою і помпезною розкішшю елітарних інтер'єрів, які переважали в 50-і роки.

Основними принципами формоутворення мінімалізму в архітектурі є:

- геометризм форм;
- графічність (графічна ясність);
- великі простори, приміщення по можливості звільняється від внутрішніх перегородок. Великі вікна, насичуючи простір світлом, з'єднують житло з навколишнім світом, роблячи його частиною інтер'єру;
- гранична лаконічність форми; внутрішнє планування будинку раціонально і логічно продумане. Кожен метр несе в собі певну функцію, що забезпечує максимально зональний простір;
- монохромність колірної гами; по кольоровому рішенню зовні і всередині будинку присутня максимальна обмеженість. В даний час мінімалізм в архітектурі зазнає змін, архітектори відступають від строгих правил, використовується яскравий елемент;
- відсутність декору (орнаментів, оздоблення, прикрас, відсутність деталізації фасадної обробки); плоскості фасадів позбавлені рельєфу;
- підкреслення природності фактур; вибору матеріалу в мінімалістській архітектурі надається особливе значення, оскільки при повній відсутності декоративних деталей гра на поєднаннях і контрастах різних фактур служить основним виразним засобом;
- робота з великими площинами.

Мінімалізм – це вибір самого необхідного з можливого, свідомо відмова від усього зайвого на користь функціонального і необхідного. Прагнення до ідеального завжди починається з видалення зайвого, саме тому мінімалізм є в даний час одним з найбільш затребуваних напрямків у всіляких сферах – від будівництва до музики. У цивілізованому світі давно минув час, коли кількість означало цінність і значимість. Сучасні будівлі все частіше мають ідеально рівну геометрію, їх фасади виконані з ідеально рівного матеріалу.

Велика увага приділяється вибору матеріалів та їх якості. Пріоритетними є натуральні матеріали, такі як камінь, дерево, скло або мармур. З улюблених металів виділяється хромована сталь. Колірна гама так само повинна бути властива натуральним

матеріалам, в основному використовуються відтінки білого, сірого, бежевого, коричневого. На перший план виходять прості геометричні форми і ясні обсяги. Переважно використовуються схожі форми всередині одного об'єкта. Велика увага приділяється освітленню, світло використовується м'яке і розсіяне. Не випадково для архітектурних об'єктів мінімалізму характерне використання вікон, що займають всю стіну, або плоских дахів зі скляними фрагментами.

Архітектура в стилі мінімалізм звертає увагу на красу структури, вона позбавлена декору і прикрас. Архітектурні елементи наділені максимальною функціональністю.

Джерелом натхнення при формуванні естетичної парадигми мінімалізму, як відзначають дослідники цього стилю Д. Майер (James Meyer), Е. Кастілло (Encarna Castillo), М. Фуруяма (Masao Furuyama), Ф. Джодідіо (Philip Jodidio), Т. Андо (Tadao Ando), є японський традиціоналізм. Дизайнер бере за основу одну форму або колір, працює з ними дуже обережно для досягнення досконалої гармонії об'єкта проектування в цілому. Матеріальна, фізична якість втілення мінімалістських проектів повинна бути ідеальним, камінь бездоганно відшліфований, дерево – чудово оброблено, форми лаконічні; білі стіни, дерев'яні підлоги, мінімум меблів. Один із прийомів, який використовують дизайнери, – це прагнення до мінімізації «швів» як сполучних елементів.

Рис. 1. Тадао Андо. Сад мистецтв. Кіото, Японія 2000 р.

Найбільш показовим для розгляду стилістичних особливостей мінімалізму в архітектурі є творчість японського архітектора Тадао Андо (Tadao Ando). Архітектор є професором-консультантом Школи архітектури Єльського університету, засновником «архітектурної

асоціації Тадао Андо», лауреатом Прітцкерівської премії 1995 року. З того моменту, як Т. Андо вперше реалізував своє захоплення поєднанням бетону, скла і ідеалізацією природи, він явно прагнув розвинути цей підхід, знаходячи для цього все більш витончену творчу методику. Найхарактернішим в роботах Т. Андо є те, що простір, який він створює, візуально не заперечує жорстких конструкцій, він наповнений живою порожнечою. Площини його архітектурних об'єктів доводяться до найпростіших форм. Постійне вдосконалення витонченості рішень архітектурних форм можна спостерігати в його ранніх роботах і закінчуючи дизайном комплексу «Сад мистецтв» («Garden of Fine Arts») (рис.1).

Архітектурна практика Т. Андо, безсумнівно, несе в собі дві основні естетичні основи: японський традиціоналізм і естетику модернізму, які, в свою чергу, формують художньо-образні особливості мінімалізму. За твердженням Т. Андо, в проектуванні він слідував трьома основним принципам:

перший – використання природних матеріалів: бетону, дерева і скла, без фарбування або декорування їх другими матеріалами (штукатуркою, плівкою і т.д.);

другим принципом є використання чіткого просторового каркаса, який допомагає гармонізувати розміщення необхідних огорожень;

третьою принципом – привнесення в штучне середовище природи. Світло, повітря і вода мають в будинку своє, особливе призначення і виконують нові, важливі для людського існування функції, спрямовані на гармонійне його єднання з природними факторами навколишнього природного середовища. На думку Т. Андо, архітектура житла тільки тоді відповідає своєму прямому призначенню, коли архітектору вдається об'єднати в єдине ціле матеріали, геометрію і природу.

Творчість Т. Андо не піддається тиражуванню, а копіювання його проектів неможливо в інших країнах в силу їх органічної єдності з японським ландшафтом і «культурним середовищем». Його смілива демонстрація природних матеріалів, повернення до традиційних прийомів проектування, прагнення показати, що сучасне житло

можна створити в будь-яких умовах, заслуговують найсерйознішої уваги і вдумливого осмислення для формування естетичних парадигм мінімалізму (рис. 2, 3).

Рис. 2. Тадао Андо. Храм Світла. Ібаракі, Японія 1988 р.

Рис. 3. Тадао Андо. Фабрика (Fabbrica), Італія 2000 р.

Також необхідно виділити таких сучасних архітекторів-мінімалістів як А. Сакамото (Akira Sakamoto), Ш. Бен (Shigeru Ban), К. Седжіма (Kazuyo Sejima), Х. Аріма (Hiroyuki Arima), А. Крішаніц (Adolf Krischanitz), Ж. Тарраго (Jose Tarrago), К. Кубота (Katsufumi Kubota), У.

Форс (Urban Fourth) Д. Поусон (John Pawson), К. Сільвестрін (Claudio Silvestrin), та ін. (рис. 4).

Рис. 4. (Перший ряд) Акіра Сакамото. Nakuei House. Осака, Японія; Шигару Бен. Будинок без стін. Ногано, Японія; Казуйо Седжима. Віла в лісі. Ногано, Японія. (Другий ряд) Хіроюкі Аріма. Будинок в Дазайфу, Японія; Адольф Крішаніц. Spel Hours. Відень, Австрія; Джоее Тараго. Будинок в Азохії, Іспанія. (Третій ряд) Катсуфумі Кубота. Дом У. Ямагучі, Японія; Х. Аріма і У. Форс. Галерея М.А. Фукуока, Японія; Джон Поусон. Монастир Нові Двур, Чехія. (Четвертий ряд) Джон Поусон. Palmgren House Швеція; Міс Ван дер Рое. Павільйон Німеччини в Барселоні; Міс Ван дер Рое. Farnsworth House

Теоретик і дослідник сучасного дизайну Л. Бхаскаран, виділяє такі основні якості, властиві мінімалізму: «відсутність ієрархії у відносинах між складовими частинами об'єкта, упор на скорочення виразних засобів, використання незаповнених просторів; архітектурні концепції будуються на властивості простору, світла і матеріалів ... », що дає об'єктивне бачення основних прийомів, використовуваних в процесі дизайнерського і архітектурного проектування.

Висновки. Для об'єктів мінімалізму характерний «аскетичний» дизайн, максимальна раціональність і гранична лаконічність форм. Кількість предметів і колірних відносин строго обмежена. Це простір порожнечі і світла, геометрично правильних форм, в ньому немає нічого зайвого. У меблів домінують подіуми, закриті шафи. У мінімалізмі не стільки форма слідує функції, скільки функція пристосовується до форми; це і робить мінімалізм одним з найбільш універсальних сучасних стилів.

Література:

1. Кондратьева К. *Дизайн и экология культуры / К. Кондратьева.* – М.: МГХПУ им. С.Г. Строгонова, 2000.
2. Anderson L. *Minimalism and Post-Minimalism: Drawing Distinctions /L.Anderson.* – Publisher: Hood Museum of Art, 1990. – 104 p.
3. Ando T. *The Japan Architect: JA1: 1991 /T. Ando.* – Tokyo, Japan Architect, 1991.– 215 p.
4. Николаева Н. *Современное искусство Японии.* – М.: Советский художник, 1968.– 156 с.
5. Ando T. *Tadao Ando 1983-2000 Space, Abstraction & Landscape.* – Madrid, El Croquis, 2000.– 435 p.
6. Ruby A., Sachs A., Ursprung P. *MinimalArchitecture: From Contemporary International Style to New Strategies (Architecture in Focus).* – Publisher: Prestel Publishing, 2003.– 173 p.
7. Vittorio E. Savi, Josep M. Montaner. *Less is More: Minimalism in Architecture and Other Arts.* – Publisher: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 2003.– 192 p.

УДК 741.021.3:75

Острогляд О.В.,
старший викладач
Маракова М., Сербіченко К.,
студентки 3-го курсу

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ТЕХНІКИ ЖИВОПІСУ В АРХІТЕКТУРНІЙ ТВОРЧОСТІ

Розглянуто живописні техніки і їх значення в архітектурній творчості майбутніх фахівець-архітекторів.

Ключові слова: живопис, техніки живопису, архітектурна творчість, архітектурна освіта, образотворча освіта, пленер.

Постановка проблеми. Слово «живопис» має два кореня. Вони зрозумілі без пояснень, і виходить, що образотворче мистецтво це здатність «живо-писати». Сьогодні багато картин дійсно виглядають,